VIKIPEEDIA

Tokelau keel

See artikkel ootab keeletoimetamist.
Kui oskad, siis palun aita artiklit keeleliselt parandada (https://et.wikipedia.org/w/index.php?title=Tokelau_keel&action=edit). (Kuidas ja millal see märkus eemaldada?)

Tokelau keelt kõneletakse valdavalt Tokelau saartel, kuid ka Ameerika Samoa saartel, Uus-Meremaal ja Ameerikas. [1] (http://www.ethnologue.com/language/tkl) Keele põliseid kõnelejaid on Tokelau saartel ligikaudu 1400 (1987) ja mujal maailmas veel umbes 3540. [2] (http://www.ethnologue.com/language/tkl)

Tokelau keel kuulub tõsiselt ohustatud keelte hulka.

Sisukord

Keelkonna andmed
Keele struktuur
Häälikud ja häältdused
Grammatilised arvud
Artiklid
Süntaks
Reduplikatsioon
Rõhuasetus
Keelenäiteid
- Numbrid ühest kümneni
- Näitelauseid

Muud huvitavat
Kasutatud allikad

Keelkonna andmed

Austroneesia hõimkond, Kesk-Ida-Austroneesia keelkond, Polüneesia keeled.[3] (http://www.ethnologue.com/language/tkl)

Keele struktuur

Tokelau keeles 15 häälikut: viis täishäälikut ja kümme konsonanti. [4] (http://www.thebookshelf.auckland.ac.nz/docs/TokelauDictionary/tokelau002.pdf)

Häälikud ja häältdused

täishäälikud: a [a], e [e], i [i], o [o], u [u]

konsonandid: f , g [ng], k [k], l [l], m [m], n [n], p [p], h, t [t], v [v]

[5] (http://www.thebookshelf.auckland.ac.nz/docs/TokelauDictionary/tokelau002.pdf)

Kirjutamisel kasutatakse ladina tähestikku. [6] (https://en.wikipedia.org/wiki/Tokelauan_language)

Pikkade vokaalide kirjutamisel märgitakse vokaali peale pikkusmärk (nt. mālō). [7] (http://www.thebookshelf.auckland.ac.nz/docs/TokelauDictionary/tokelau002.pdf)

Grammatilised arvud

Tokelau keeles on nii ainsus, duaalsus kui mitmus. [8] (http://www.thebookshelf.auckland.ac.nz/docs/TokelauDictionary/tokelau002.pdf)

Artiklid

Artikleid kasutatakse nimisõnade ees ainsuse või mitmuse määramiseks, samuti on artiklid kas umbmäärased või määravad [9] (http://www.thebookshelf.auckland.ac.nz/docs/TokelauDictionary/tokelau002.pdf) (näiteks inglise keeles on määrav artikkel *the* ja umbmäärased *a*, *an*).

Näide:

	Ainsus	**Mitmus**
Määrav	te	nā
Umbmäärane	he	ni

Süntaks

Tokelau keeles on VSO (verb, subjekt, objekt) sõnajärjetüpoloogia. [10] (http://www.ling.hawaii.edu/ldtc/languages/tokelau/syntax.html)

Näide:

Na kai e Mele te ika.

Otsetõlge: sõi Mele kala

Mele sõi kala

Reduplikatsioon

Tokelau keeles kasutatakse nii osalist (*nofo* - *nonofo*) kui ka täieliku reduplikatsiooni (*kata* - *katakata*). [11] (http://www.thebookshelf.auckland.ac.nz/docs/TokelauDictionary/tokelau002.pdf)

Rõhuasetus

Kui täishäälik on pikk, siis rõhutatakse seda. [12] (http://www.thebookshelf.auckland.ac.nz/docs/TokelauDictionary/tokelau002.pdf)

Kui aga pikki täishäälikuid sõnas pole, siis on rõhk eelviimasel täishäälikul (*tekáu*, *fekéi*). [13] (http://www.thebookshelf.auckland.ac.nz/docs/TokelauDictionary/tokelau002.pdf)

Liitsõnade puhul on rõhutatud mõlemate sõnaosade pikad täishäälikud või eelviimased täishäälikud, samuti reduplikatsioonide puhul (*kiátomatúa*, *pékapéka*). [14] (http://www.thebookshelf.auckland.ac.nz/docs/TokelauDictionary/tokelau002.pdf)

Keelenäiteid

Numbrid ühest kümneni

1 - *Tahi*

2 - *Lua*

3 - *Tolu*

4 - *Fa*

5 - *Lima*

6 - *Ono*

7 - *Hitu*

8 - *Valu*

9 - *Iva*

10 - *Hehulu* [15] (http://web.archive.org/web/20131202222045/http://tokelauan.webs.com/fakatokelau.htm)

Näitelauseid

E m afai ke maua nā tamā magō i te namo. - Laguunist on võimalik püüda väikeseid haisid.

E tatau ke inu koe k i nā vai. - Sa pead rohtu võtma.

He ā na fano ai ia ki Hāmoa? - Miks ta Samoasse läks?

E fia ia ika? Kui palju siin kalu on?

He ā tenā? - Mis see on?

E ā mai koe? - Kuidas sul läheb?

Ko toku igoa ko Helen. - Minu nimi on Helen.

He aho Hā tēnei. - Täna on pühapäev.

Muud huvitavat

Tokelau keeles ei ole palju kirjalikke allikaid, seda keelt kasutatakse pigem suulise keelena, siiski on Tokelau keeles ilmunud Uus Testament. [16] (http://www.omniglot.com/writing/tokelauan.htm)

Kasutatud allikad

- http://www.hrc.co.nz/wp-content/uploads/2012/10/Simple-Tokelau-Phrases-Words-list-2012.pdf
- http://www.thebookshelf.auckland.ac.nz/docs/TokelauDictionary/tokelau002.pdf
- http://web.archive.org/web/20131202222045/http://tokelauan.webs.com/fakatokelau.htm
- http://www.ethnologue.com/language/tkl
- http://www.omniglot.com/writing/tokelauan.htm
- http://www.ling.hawaii.edu/ldtc/languages/tokelau/syntax.html

Pärit leheküljelt "https://et.wikipedia.org/w/index.php?title=Tokelau_keel&oldid=5657988"

Selle lehekülje viimane muutmine: 22:13, 15. juuni 2020.

Tekst on kasutatav vastavalt Creative Commonsi litsentsile "Autorile viitamine + jagamine samadel tingimustel"; sellele võivad lisanduda täiendavad tingimused. Täpsemalt vaata Wikimedia kasutamistingimustest.